

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ І ЕКОЛОГІЇ
Кафедра соціально-економічної географії**

Машкова О.В., Нападовська Г.Ю.

ГЕОГРАФІЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Методичні рекомендації для проведення практичних і семінарських
занять

для студентів спеціальностей 106 Географія, 103 Науки про Землю,
014.07 Середня освіта (Географія) денної та заочної форм навчання

Херсон-2017

ББК 26.89:28.089(4 Хес)

М61

УДК 911.3(477.72)(076)

Географія Херсонської області. Методичні рекомендації для проведення практичних та семінарських робіт для студентів спеціальностей 106 Географія, 103 Науки про Землю, 014.07 Середня освіта (Географія) денної та заочної форм навчання.

Укладачі:

Машкова О. В. – к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії Херсонського державного університету.

Нападовська Г.Ю. – асистент кафедри соціально-економічної географії Херсонського державного університету.

Рецензенти:

Пилипенко І.О. – д. геогр. н., доцент, декан факультету біології, географії і екології Херсонського державного університету.

Кіріяк С. Г. – к. геогр. н., директор Херсонського гідрометеорологічного технікуму Одеського державного екологічного університету.

Обговорено на засіданні кафедри соціально-економічної географії
Протокол № 10 від 08 травня 2017 р.

Розглянуто на засіданні науково-методичної ради біології,
географії і екології

Протокол № 5 від 16 травня 2017 р

Схвалено науково-методичною радою Херсонського державного
університету

Протокол № 5 від 21.06.2017 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Херсонського державного
університету

Протокол № 10 від 26.06.2017

ЗМІСТ

Вступ	4
<i>Заняття № 1</i>	7
Загальна характеристика Херсонської області. Історичні особливості заселення, формування і розвитку Херсонщини.	
<i>Заняття № 2</i>	8
Природні умови, геологічні та водні ресурси регіону.	
<i>Заняття № 3</i>	10
Ґрунтові та біотичні ресурси регіону.	
<i>Заняття № 4</i>	11
Ландшафти Херсонської області. Географія несприятливих природно-техногенних явищ на території Херсонської області.	
<i>Заняття № 5</i>	12
Геодемографічна характеристика Херсонської області.	
<i>Заняття № 6</i>	13
Структура економіки Херсонського регіону і особливості її трансформації в ринкових умовах. Промисловість Херсонської області.	
<i>Заняття № 7</i>	15
Провідні газузі промисловості Херсонської області.	
<i>Заняття № 8</i>	16
Агропромисловий комплекс Херсонської області.	
<i>Заняття № 9</i>	18
Інфраструктура в системі економіки регіону.	
<i>Заняття № 10</i>	19
Сталий розвиток і охорона навколишнього середовища регіону в Херсонській області.	
Додаток А. Запитання до іспиту з курсу «Географія Херсонської області».	21
Список використаних джерел	24

ВСТУП

Курс «Географія Херсонської області» знайомить студентів з історико-географічними, природно-ресурсними, геодемографічними, соціально-економічними особливостями Херсонської області, основами регіонального аналізу та планування.

Метою навчальної дисципліни є формування у студента систему знань, яка розкриває наукові основи становлення, функціонування і розвитку соціально-економічного комплексу Херсонського регіону.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

Теоретичні – аналіз історичних особливостей заселення, формування і розвитку Херсонської області, суспільно-географічної оцінки природних умов та природних ресурсів як передумови розвитку господарства області, демографічної ситуації та розселення населення в області, загальні закономірності і територіальні умови відтворення економіки регіону, зокрема в системі єдиного економічного простору держави, зовнішніх економічних зв'язків регіону, екологічної ситуації.

Практичні – робити глибокий, всебічний аналіз еколого-економічного розвитку регіонів як цілісних мікроекономічних просторових систем, на базі глибокого аналізу і регіональної еколого-економічної діагностики сучасного стану регіону передбачати перспективи економічного, соціального та екологічного розвитку Херсонської області у єдиному економічному просторі держави, розробляти конкретні проекти з соціально-економічного і екологічного розвитку регіону.

Очікувані результати навчання після засвоєння навчальної дисципліни «Географія Херсонської області»:

ЗНАТИ:

- історичні особливості заселення, формування і розвитку Херсонської області, суспільно-географічну оцінку природних умов та природних ресурсів як передумову розвитку господарства області,

демографічну ситуацію та розселення населення в області, загальні закономірності і територіальні умови відтворення економіки регіону, зокрема в системі єдиного економічного простору держави, зовнішні економічні зв'язки регіону, екологічну ситуацію;

УМІТИ:

Конструктивні уміння:

- використовувати можливості довідково-інформаційної глобальної комп'ютерної мережі Internet для оновлення інформації з даного курсу.

Організаторські уміння:

- планувати, розробляти і, за потреби, реалізовувати конкретні проекти з соціально-економічного і екологічного розвитку регіону;

Комунікативні уміння:

- знаходити потрібні форми спілкування із суб'єктами господарювання, жителями області для отримання нової інформації про Херсонщину, реалізації проектів.

Дослідницькі уміння:

- робити глибокий, всебічний аналіз соціально-економічного і екологічного розвитку регіонів як цілісних мікроекономічних просторових систем, на базі глибокого аналізу і діагностики сучасного стану регіону передбачати перспективи економічного, соціального та екологічного розвитку Херсонської області у єдиному економічному просторі держави; розробляти конкретні проекти для поліпшення демографічної, економічної ситуації і охорони навколишнього середовища регіону.

Фахові предметні компетентності:

1. Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями для оновлення інформації.

2. Здатність використовувати термінологію, методи, концепції і теорії географії для вивчення об'єктів, явищ і процесів на регіональному рівні.
3. Здатність ефективно і вільно передавати географічні знання письмовими, усними та візуальними засобами.
4. Здатність визначати і характеризувати особливості просторової організації природи, населення, господарства Херсонської області.
5. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною в контексті сталого розвитку суспільства на регіональному рівні.
6. Здатність встановлювати роль і місце Херсонської області на регіональному, державному, планетарному рівнях.
7. Здатність виконувати теоретичні й прикладні географічні дослідження соціально-економічного і екологічного розвитку регіону.
8. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках, у позакласній та позашкільній діяльності.

ЗАНЯТТЯ № 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСЕЛЕННЯ, ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ХЕРСОНЩИНИ

Мета: дати загальну характеристику Херсонської області, розкрити історичні особливості заселення, формування і розвитку Херсонської області.

Запитання до семінару:

1. Суспільно-географічне положення Херсонської області. Повторити поняття: місто, селище міського типу, село.
2. Історичні особливості заселення, формування і розвитку Херсонської області: а) в період переселення народів; б) у добу Київської Русі і монголо-татарського панування; в) у козацьку добу; г) у добу панування російської імперії; д) у радянський період; е) пострадянський період.
3. Сучасні зміни в адміністративно-територіальному устрої Херсонської області. Процес формування територіальних громад в межах області.
4. Паспорт Херсонської області. Стратегія розвитку Херсонської області до 2020 року.
5. Структура виконавчої і судової влади регіону.

Завдання 1. Заповніть таблицю 1 «Суспільно-географічне положення Херсонської області». Проаналізуйте отримані результати та зробіть висновок щодо вигідності суспільно-географічного положення Херсонської області.

Таблиця 1

«Суспільно-географічне положення Херсонської області»

Суспільно-географічне положення	Основні риси ГП Херсонської області
План характеристики (адаптований до регіонального рівня):	
1. Положення на карті (площа, протяжність, крайні точки)	
2. Положення відносно сусідів	
3. Положення відносно морів	
4. Положення відносно транспортних магістралей	
5. Положення відносно паливно-енергетичних та сировинних баз	

Завдання 2. На контурній карті Херсонської області позначте райони і крайні точки області, міські населені пункти (міста, смт). Скласти рейтинг міст Херсонської області за кількістю населення (від найбільшого до найменшого). Чи є Голопристанський район Херсонської області найбільшою таксономічною одиницею даного ієрархічного рівня в Україні (відповідь обґрунтуйте).

Завдання 3. Скласти рейтинг п'яти найбільших за площею областей України. Порівняти площу Херсонської області із найбільшою і найменшою адміністративно-територіальною одиницею України даного ієрархічного рівня.

Рекомендована література:

[1, 4, 6, 8, 16].

ЗАНЯТТЯ № 2

ПРИРОДНІ УМОВИ, ГЕОЛОГІЧНІ ТА ВОДНІ РЕСУРСИ РЕГІОНУ.

Мета: дати загальну характеристику природних умов та ландшафтних комплексів регіону Херсонської області.

Запитання до семінару:

1. Тектонічна та геоморфологічна будова області. Дія сили Коріоліса.
2. Корисні копалини регіону.

3. Загальні риси клімату Херсонщини. Шкала Бофорта.
4. Водні ресурси Херсонщини.

Завдання 1. Заповніть таблицю 2 «Характеристика природних ресурсів Херсонської області».

Таблиця 2

«Характеристика природних ресурсів Херсонської області».

Природні ресурси	Частка в структурі ПРП, %	Характеристика	Використання в господарстві
Земельні			
Водні			
Лісові			
Природно- рекреаційні			
Мінеральні			
Фауністичні			

Завдання 2. На контурну карту Херсонської області нанесіть тектонічну і геоморфологічну будову, яким чином вони узгоджені між собою.

Завдання 3. На контурній карті Херсонської області позначте басейни і родовища поширення мінеральних ресурсів. Назвіть основні галузі їх використання.

Завдання 4. На контурну карту Херсонської області нанесіть:
Затоки і лимани: Дніпровсько-Бузький лиман, Ягорлицька, Тендрівська, Джарилгацька, Каржинська, Каланчацька, Широка, Перекокопська, Утлюцький лиман, Глаголь, Нижнерогачинський Лиман; *Півострови:* Кінбурський, Ягорлицький Кут, Кумбатін, Карадай, Каржинський Ріжок, Ад, Східний Рог, Чонгар, Семеновський Кут; *Коси (коси – острови):* Тендрівська і її частина Білі Кучугури, Джарилгацька і її частини Левкіна, Дурілова, Мілка, Глибока, Синя, Свиняча і Овеча, Арабатська Стрілка.

Острови: Тендер, Янушев, Вербки, Тендра, Великий, Кінські, Ягорлицькі, Орлів, Сибірські, Смолений, Бабин, Каланчацькі, Устричні, Бірючий, Карантинний, Великий Потьомкінський, Малий

Потьомкінський, Білогрудів, Британи, Забич, Борщевий, Гапський, Бакайський, Толока, Великий Соколин, Чурюк, Куюк-тук, Папанін, Камиши, Лисий, Зеленовський.

Річки: Дніпро із його рукавами, Інгулець, 19 малих річок.

Озера: Біле, Краснікове, Безмен, Голубів лиман, Дідове, Грязьове (Голопристанське, Солоне, Соляне, Гопри), Кардашинський, Нижнє Солонецьке, Стеблівський, Лисухіне, Оджиголь, Рибальчанське, Кругле, Довге, Кефальне, Кругле, Прокопівське, Довге, Устричне озеро, Вчешаннє, Верхнє солонецьке, Дніпрове, Кучкоєм, Підкрасне, Солонець, Глубокий Лиман, Мілкий Лиман, Соляне, Кругляк, Геничеське, Зябловське, Оджиголь, лиман Ямківський, лиман Олень, лиман Озерський, лиман Вершинський.

Болота: Кардашинське болото.

Штучні водойми: Каховське водосховище, Інгулецька зрошувально – обводнювальна система, Краснознам'янська, Чаплинська, Каланчацька та Каховська зрошувальні системи і Північно – Кримський канал.

Підземні води: Причорноморський артезіанський басейн, джерела мінеральних і термальних вод. Джерела мінеральних і термальних вод.

Рекомендована література:

[4, 9, 15, 16, 21].

ЗАНЯТТЯ № 3

ГРУНТОВІ ТА БІОТЧНІ РЕСУРСИ РЕГІОНУ

Мета: дати загальну характеристику ґрунтових та біотичних ресурсів Херсонської області.

Запитання до семінару:

1. Основні типи ґрунтів Херсонської області. Солоді, солончаки, солонці.
2. Біотичні ресурси Херсонщини.

3. Структура природно-ресурсного потенціалу Херсонської області.

Завдання 1. Підготувати доповіді і презентації з тем: 1) Історія лісонасаджень Херсонщини, 2) Рослини регіону, занесені до Червоної книги, 3) Тварини регіону, занесені до Червоної книги, 4) Рослини регіону, занесені до Європейського Червоного списку і рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України, 5) Тварини регіону, занесені до Європейського Червоного списку; 6) Рослини і тварини регіону, занесені до світового Червоного списку.

Рекомендована література:

[3, 4, 5, 20].

ЗАНЯТТЯ № 4

ЛАНДШАФТИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ГЕОГРАФІЯ НЕСПРИЯТЛИВИХ ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННИХ ЯВИЩ НА ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета: розглянути ландшафти та фізико-географічне районування, природно-заповідний фонд географію несприятливих природно-техногенних явищ в межах Херсонської області.

Запитання до семінару:

1. Ландшафти та фізико-географічне районування області.
2. Географія несприятливих природно-техногенних явищ на території Херсонської області. Геологічні небезпечні явища. Явища гідрологічного походження. Кліматичні небезпечні явища.
3. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Біосферні заповідники.
4. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Національні природні парки.
5. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Заказники.

6. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Заповідні урочища.

7. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Пам'ятки природи.

8. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Дендрологічні парки і парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Завдання 1. Використовуючи літературні джерела, проаналізуйте причини несприятливих екзогенних процесів по території області, визначивши їх територіальну диференціацію.

Завдання 2. На контурну карту Херсонської області нанести об'єкти природно-заповідного фонду Херсонської області.

Рекомендована література:

[2, 3, 4, 10, 11, 13].

ЗАНЯТТЯ № 5

**ГЕОДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХЕРСОНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

Мета: розглянути демографічну ситуацію та розселення населення в межах Херсонського регіону.

Запитання до семінару:

1. Демографічна ситуація. Динаміка чисельності, народжуваність, смертність, природний приріст населення, тривалість життя в Херсонській області. Розміщення і густота населення. Порівняльна характеристика даних показників із відповідними показниками України.

2. Статеві-вікова структура населення. Національний і мовний склад. Георелігійна ситуація. Порівняльна характеристика даних показників із відповідними показниками України.

3. Міське і сільське розселення. Рівень урбанізації території. Порівняльна характеристика даних показників із відповідними показниками України. Агломерації Херсонської системи розселення. Перспективи розвитку Херсонської системи розселення.

4. Міграційна ситуація в області. Порівняльна характеристика даних показників із відповідними показниками України.

5. Трудоресурсний потенціал Херсонщини. Порівняльна характеристика даних показників із відповідними показниками України.

Завдання 1. Використовуючи офіційні статистичні дані Головного управління статистики в Херсонській області дати письмовий аналіз часовим особливостям зміни чисельності населення Херсонської області, визначити головні складові цього явища, визначити періоди та фактори їх формування.

Завдання 2. Охарактеризувати сучасну систему розселення Херсонської області, визначити проблеми в розселенні населення та диференціацію міст і районів за щільністю заселення (результати оформити у вигляді таблиці або схеми). Проаналізувати рівень впливу демографічної ситуації на сучасні зміни в адміністративно-територіальному устрої Херсонської області.

Рекомендована література:

[1, 14, 17, 18, 23, 25].

ЗАНЯТТЯ № 6

**СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ ХЕРСОНСЬКОГО РЕГІОНУ І
ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В РИНКОВИХ УМОВАХ.
ПРОМИСЛОВІСТЬ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Мета: розглянути територіальну, галузеву і функціональну структуру господарства Херсонської області.

Запитання до семінару:

1. Сміслове поле поняття «структура економіки». Структура

економіки Херсонського регіону і особливості її трансформації.

2. Соціально-економічний комплекс регіону як система і його структура (галузева, функціональна, територіальна). Міжгалузеві комплекси.

3. Вплив НТР на структуру економіки і розміщення продуктивних сил.

4. Реструктуризація економіки регіону: сутність, задачі і організація. Технологія реструктуризації виробництва.

5. Диверсифікація економіки регіону. Динаміка і ефективність структурної трансформації економіки.

Завдання 1. Заповніть таблицю 3 «Періодизація формування господарства».

Таблиця 3

«Періодизація формування господарства»

Етап	Період	Основні події

Завдання 2. Скласти схему «Структура господарства Херсонської області» (включити в схему такі структурні елементи як: виробнича сфера, невиробнича сфера, міжгалузеві комплекси).

Додаткове завдання*

Скласти комплексну схему галузевої, функціональної та територіальної структури промисловості Херсонської області.

Рекомендована література:

[1, 15. 19. 23. 25].

ЗАНЯТТЯ № 7

ПРОВІДНІ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОСТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета: з'ясувати закономірності розміщення, функціонування і розвитку промисловості регіону.

Запитання до семінару:

1. Охарактеризувати паливно-енергетичний комплекс.
2. Охарактеризувати металургію і машинобудівний комплекс.
3. Охарактеризувати хімічну промисловість.
4. Охарактеризувати промисловість будівельних матеріалів
5. Охарактеризувати деревообробну і меблеву промисловість
6. Охарактеризувати легку промисловість.
7. Охарактеризувати харчову промисловість.

Завдання 2. Підготувати письмове повідомлення про діяльність основних суб'єктів підгалузей харчової промисловості за наступним планом: загальна кількість в області і по районах, список підприємств, їх форма власності, рік виникнення, адреси, основна продукція (спеціалізація), ціни, нагороди і участь у виставках, аналіз сайтів. Номер варіанта для вибору співпадає із номером студента в журналі академічної групи. Основні підгалузі харчової промисловості: 1) борошномельно-круп'яна; 2) виноробна; 3) консервна; 4) молочна і маслоробна; 5) м'ясна; 6) олійно-жирова; 7) рибна.

Завдання 3. Підготувати письмове повідомлення про діяльність основних суб'єктів інших галузей промисловості, представлених в області, за наступним планом: загальна кількість в області і по районах, список підприємств, їх форма власності, рік виникнення, адреси, основна продукція (спеціалізація), ціни, нагороди і участь у виставках, аналіз сайтів. Номер варіанта для вибору співпадає із номером студента в журналі академічної групи. Основні галузі промисловості: 1) ПЕК і

металургія; 2) машинобудування; 3) хімічна, будівельна і деревообробна галузі; 4) легка промисловість.

Рекомендована література:

[1, 15. 19. 23. 25].

ЗАНЯТТЯ № 8
АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС ХЕРСОНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ

Мета: з'ясувати закономірності розміщення, функціонування і розвитку галузей сільськогосподарського виробництва Херсонської області.

Запитання до семінару:

1. Структура АПК Херсонського регіону і особливості її трансформації. Вплив НТР на структуру АПК.
2. Рослинництво Херсонщини.
3. Тваринництво Херсонщини.
4. Проблеми і перспективи розвитку АПК області.

Завдання 1. За даними таблиці 4 розрахуйте душеві коефіцієнти локалізації виробництва основних видів продукції сільського господарства Херсонської області. Проведіть групування регіонів, визначивши спеціалізацію на виробництві тих чи інших видів продукції рослинництва та тваринництва. Зробіть висновки щодо провідних факторів розміщення галузей сільського господарства.

*** Для розрахунків рівня спеціалізації слід використовувати таку формулу :

$$K_{дл} = \frac{C_{ато}}{C_{обл}} : \frac{H_{ато}}{H_{обл}} \quad (2); \text{ де}$$

Кдл – коефіцієнт душевої локалізації;

Сато – виробництво і-го виду сільськогосподарської продукції в адміністративно-територіальній одиниці;

Собл – виробництво і-го виду сільськогосподарської продукції в області;

Нато – сільське населення адміністративно-територіальної одиниці;

Нобл – сільське населення області.

Завдання 2. За результатами виконання завдання 1 побудуйте картосхему «Сільське господарство Херсонської області станом на 01 січня 2016 р.». Спеціалізацію сільського господарства позначте фоном, спеціалізацію тваринництва – умовними позначеннями.

Виробництво продукції сільського господарства по регіонах області (станом на 1 січня 2016 р.)

Адміністративні одиниці	Продукція рослинництва, тис. ц			Поголів'я худоби, тис. голів			
	зернові	соняшник	овочі	Велика рогата худоба	у т. ч. корови	Свині	Вівці та кози
Херсонська область	15739,5	3721,6	5033,2	107,4	69,9	166,0	50,1
Бериславський	1326,8	434,2	82,5	5,7	3,8	21,9	1,9
Білозерський	763,3	174,0	113,1	6,8	4,5	11,3	1,7
Великопетитський	906,4	232,5	19,2	3,0	2,3	3,4	1,6
Великоолександрівський	1054,0	405,6	–	9,8	6,0	10,3	0,6
Верхньорогачицький	342,8	79,4	–	...1	...1	...1	...1
Високопільський	411,9	171,6	–	...1	...1	...1	...1
Генічеський	1341,7	208,0	122,9	7,2	4,1	8,1	5,7
Голопристанський	660,5	242,9	1745,3	5,2	3,3	8,8	2,5
Горностаївський	715,9	154,4	13,1	2,8	1,9	5,5	1,9
Іванівський	460,7	83,4	10,6	5,8	3,9	1,9	1,1
Каланчацький	721,7	171,6	657,7	5,1	3,7	2,9	4,4
Каховський	1540,4	304,3	1681,3	5,7	3,4	18,0	3,5
Нижньосірогоський	791,1	145,0	0,8	...1	...1	...1	...1
Нововоронцовський	753,2	187,7	1,3	2,6	1,8	8,6	1,2
Новотроїцький	1634,3	232,8	144,4	10,3	7,2	8,0	7,8
Скадовський	466,8	91,1	112,2	5,6	3,3	8,7	1,8
Олешківський	504,5	132,0	175,5	2,9	1,8	21,4	3,9
Чаплинський	1161,5	246,3	108,5	13,4	8,7	4,6	4,8
м. Каховка	-	-	-	...1	...1	...1	...1
м. Нова Каховка	61,3	22,9	26,3	0,3	0,2	0,3	0,3
м. Херсон	120,7	1,9	18,5	1,0	0,9	3,4	1,3

Рекомендована література:

[10, 11, 17, 18, 23, 25].

ЗАНЯТТЯ № 9

ІНФРАСТРУКТУРА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Мета: розглянути особливості функціонування інфраструктури в системі економіки регіону.

Запитання до семінару:

1. Класифікація галузей інфраструктури.
2. Методичні основи оцінки рівня розвитку елементів ринкової інфраструктури.
3. Оцінка рівня соціально-економічного розвитку районів Херсонської області і господарське районування.

4. Зовнішньоекономічні зв'язки регіону.

Завдання 1. Підготувати письмове повідомлення про діяльність основних суб'єктів підгалузей інфраструктури за наступним планом: загальна кількість в області і по районах, список підприємств, їх форма власності, рік виникнення, адреси, основна продукція (спеціалізація), ціни, нагороди і участь у виставках, аналіз сайтів. Номер варіанта для вибору співпадає із номером студента в журналі академічної групи. Основні галузі інфраструктури: 1) будівництво; 2) державне управління; 3) оптова і роздрібна торгівля; 4) освіта, 5) охорона здоров'я 6) рекреаційна інфраструктура; 7) транспорт; 8) фінансова діяльність.

Рекомендована література:

[4, 7, 8, 16, 23, 24, 26, 27, 28].

ЗАНЯТТЯ № 10 СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНУ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Мета: розглянути особливості переходу до сталого розвитку на регіональному рівні і охорону навколишнього середовища регіону в Херсонській області.

Запитання до семінару:

1. Адміністративні і економічні методи управління в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища.
2. Забруднювачі атмосфери: механічні, хімічні, радіоактивні і природні. Антропогенні забруднювачі атмосфери і пов'язані з ними зміни в ній. Вплив забруднення повітряного басейну на стан природних і соціально-економічних систем. Шляхи вирішення проблеми чистої атмосфери.
3. Основні споживачі води. Види забруднення поверхневих вод. Очистка стічних вод.
4. Вплив природних і антропогенних факторів на ґрунт. Захист

ґрунтів від забруднення промислових підприємств, внесення мінеральних добрив, гербіцидів, видобутку корисних копалин.

5. Заходи по охороні, раціональному використанню і відтворенню лісів.

Рекомендована література:

[4, 10, 11, 13, 23, 25].

ДОДАТОК А
ЗАПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З КУРСУ «ГЕОГРАФІЯ
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

1. Історичні особливості заселення, формування і розвитку Херсонської області. Сучасний адміністративно-територіальний поділ області.
2. Загальні відомості про область. Місце і значення області в географічному поділі праці.
3. Загальні риси клімату Херсонщини.
4. Тектонічна та геоморфологічна будова області.
5. Корисні копалини регіону.
6. Основні типи ґрунтів Херсонської області. Солоді, солончаки, солонці.
7. Водні ресурси Херсонщини. Номенклатура.
8. Біотичні ресурси Херсонщини (рослинні і тваринні).
9. Ландшафти та фізико-географічне районування Херсонщини.
10. Структура природно-ресурсного потенціалу Херсонської області.
11. Географія несприятливих природно-техногенних явищ на території Херсонської області.
12. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Біосферні заповідники.
13. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Національні природні парки.
14. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Заказники.
15. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Заповідні урочища.

16. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Пам'ятки природи.
17. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Херсонської області. Дендрологічні парки і парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.
18. Динаміка чисельності, народжуваність, смертність, тривалість життя, природний приріст населення в Херсонській області. Міграційна ситуація в області. Розміщення і густота населення.
19. Статеві-вікова структура населення Херсонщини. Національний і мовний склад. Георелігійна ситуація області. Трудоресурсний потенціал Херсонщини.
20. Міське і сільське розселення. Рівень урбанізації території. Агломерації Херсонської системи розселення. Перспективи розвитку Херсонської системи розселення.
21. Структура економіки Херсонського регіону і особливості її трансформації. Характеристика промисловості регіону.
22. Сміслове поле поняття «структура економіки». Структура економіки Херсонського регіону і особливості її трансформації.
23. Соціально-економічний комплекс регіону як система і його структура (галузева, функціональна, територіальна). Міжгалузеві комплекси.
24. Вплив НТР на структуру економіки і розміщення продуктивних сил.
25. Охарактеризувати паливно-енергетичний комплекс.
26. Охарактеризувати металургію і машинобудівний комплекс.
27. Охарактеризувати хімічну промисловість.
28. Охарактеризувати промисловість будівельних матеріалів
29. Охарактеризувати деревообробну і меблеву промисловість
30. Охарактеризувати легку промисловість.
31. Охарактеризувати харчову промисловість.

32. Структура АПК Херсонського регіону і особливості її трансформації. Вплив НТР на структуру АПК.
33. Рослинництво та тваринництво Херсонщини.
34. Проблеми і перспективи розвитку АПК області.
35. Класифікація галузей інфраструктури.
36. Методичні основи оцінки рівня розвитку елементів ринкової інфраструктури.
37. Зовнішньоекономічні зв'язки регіону.
38. Адміністративні і економічні методи управління в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища.
39. Забруднювачі атмосфери: механічні, хімічні, радіоактивні і природні. Антропогенні забруднювачі атмосфери. Шляхи вирішення проблеми чистої атмосфери.
40. Основні споживачі води. Види забруднення поверхневих вод. Очистка стічних вод.
41. Вплив природних і антропогенних факторів на ґрунт. Захист ґрунтів від забруднення промислових підприємств, внесення мінеральних добрив, гербіцидів, видобутку корисних копалин.
42. Заходи по охороні, раціональному використанню і відтворенню лісів.
43. Суспільно-географічна характеристика м. Херсона.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география : Понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев. – М. : Мысль, 1983.
2. Бойко М. Ф. Екологія Херсонщини / М. Ф. Бойко, С. Г. Чорний. – Херсон : Терра, 2001. – 210 с.
3. Бойко М. Ф. Растительный мир Херсонской области : Науч. – попул. очерк / М. Ф. Бойко, Н. В. Москов, В. И. Тихонов. – Симферополь : Таврия, 1987. – 144 с.
4. Географія Херсонщини : навч. посібник / І. О. Пилипенко, Д. С. Мальчикова, С. Л. Єрмакова та інші. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2007. – 221 с.
5. Департамент екології та природних ресурсів ХОДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecology.ks.ua/>.
6. Історія міст і сіл Української ССР. Херсонська область / Касьяненко О.Є. та ін. – Харків : Головна редакція УРЕ АН УРСР., 1972.
7. Коробов В. К. Аналітичний звіт про соціально-політичну ситуацію на Херсонщині під час виборів 2006 р / В. К. Коробов, Д. В. Білий, М. А. Гоманюк, І. О. Пилипенко. – Херсон: ОЛДИ-плюс, 2006. - 119 с. Пилипенко І. О.
8. Коробов В.К. Про стан соціально-політичного та соціально-економічного розвитку Херсонської області / В.К. Коробов, І. О. Пилипенко, Д. В. Білий, М. А. Гоманюк. – Херсон : Графіка, 2004.
9. Малєєв В. О. Водні ресурси та розвиток сільських населених пунктів Херсонської області // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сбалансованное природопользование : современный взгляд, тенденции и перспективы», матеріали і доповіді / ред. Колегія :

Пилипенко Ю. В., Корниенко В. А., ответственный редактор Яковлева Н. И.; Херсонский государственный аграрный университет / В. О. Малєєв, О. В. Машкова. – Херсон : Колос 2010 С.56-58

10. Мальчикова Д.С. Географічні основи кадастру сільськогосподарських земель Півдня України (на матеріалах Херсонської області) : Монографія / Д. С. Мальчикова. – Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2005.

11. Мальчикова Д.С. Класифікація агроєкосистем Херсонської області за рівнем антропогенної трансформації // Географічна освіта і наука в Україні. Матер. II Міжнар. наук.-практ. Конф / Д. С. Мальчикова. – Київ, 2003. – С. 158-159.

12. Мальчикова Д.С. Соціально-екологічна адаптація систем сільського розселення до змін умов землеробства Херсонської області // Фальцфейнівські читання. Зб. наук. праць. В 2-х т / Д. С. Мальчикова. – Херсон : Терра, 2005. – Т.2 – С. 15-17.

13. Марченко О.А. Суспільно-географічне обґрунтування раціонального використання та охорони рекреаційних ресурсів Херсонської області : дис... канд. геогр. наук / Одеський національний ун-т ім.І.І.Мечникова / О. А. Марченко. — Одеса, 2000.

14. Машкова О. В. Районування Херсонської області за рівнем захворюваності сільських жителів як один з підходів визначення якості життя сільського населення / Ольга Машкова // Регіон–2007 : стратегія оптимального розвитку : матер. Міжнар. наук.–практ. конф. (Харків, 17–18 квітня 2007 р.) / М-во освіти і науки, Харк. нац. ун-т. ім. В. Н. Каразіна. – Харків: ХНУ, 2007. – С. 175-176.

15. Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства. Зб. наук. праць. – Випуск 1, 2, 3, 4.
16. Не официальный сайт истории города Херсона [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mycity.kherson.ua>.
17. Пилипенко І. О. Соціально-економічні портрети електоральних регіонів Херсонської області // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип.. 246: Географія / І. О. Пилипенко. – Чернівці : 2005. – С.181-188
18. Пилипенко І. Просторова оцінка змін чисельності сільського населення / І. Пилипенко, О. Машкова , В. Тихончук // Наук. записки Херсон. відділу Укр. геогр. товариства. – Вип.4. – Херсон : Вишемирський В. С., 2008. – С. 70-82.
19. Пилипенко І.О. Морегосподарський комплекс Українського Приазов'я: суспільно-географічне дослідження : Монографія / І. О. Пилипенко. – Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2005.
20. Прогулки по Днепру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khersonregion.com/category/zelenyj-turizm-i-aktivnyj-otdyx/progulki-po-dnepru>.
21. Путешествие по Херсонщине : энциклопедия-путеводитель / [общ. ред. Ольга Алеферко]. – Херсон: Наддніпряночка, 2008. – 300 с., 1000 ил.
22. Рады привітствовать Вас на порталі MORE.ks.ua в сезоні 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.more.ks.ua/>
23. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua/statistichna-informatsiya.html>.

24. Стратегія розвитку 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://khoda.gov.ua/strategiya-rozvitku-2020>.
25. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навч. Посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
26. Туризм, отдых, развлечения [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://artkavun.kherson.ua/tourism.htm>
27. Херсон, которого Вы не знаете [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://khers-on.com/tour/secret>.
28. Херсонщина фестивальна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://visitkherson.gov.ua/tourism/hersonshhina_festivalnaja.
29. Хронологическая летопись [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ksportal.net/history/>
30. Шлях крізь культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tavriya.info>.